

TELEGRAFULU ROMANU.

Telegrafulu ese de două ori pre septembra: Dumine'a și Ioi'a. — Premergătoarea se face în Sabiu la expeditora foie pre afară la c. r. poste cu bani grăță prin scisorii francate, adresate către expeditora. Pretiul prenumeratunei pentru Sabiu este pre anu 7 fl. v. a. ear pre o jumetate de anu 3 fl. 50. Pen-

N° 55. ANULU XIX.

Sabiu, in 11/23 Iulie 1871.

tră celelalte părți ale Transilvanie si pentru provinciele din Monarchia pre unu anu 8 fl. iera pre o jumetate de anu 4 fl. v. a. Pentru princip. si tieri străine pre anu 12 1/2 fl. anu 6 fl. Inseratele se plătesc pentru întâi a ora cu 7 cr. simbol, pentru a doua ora cu 5 1/2 cr. si pentru a treia repetare cu 3 1/2 cr. v. a.

Publicațiuni oficiale*)

Nr. cons. 536/1871.

Inaltul comisariatu reg. din Cluj dto 26 Ianu a. c. nr. 3852 E.K.B. 1871, incunoscintiedia pre acestu Consistoriu archidiecesan: ca in urmă mai multor plânsori din partea dregatorielor bisericești a dizeritelor confessiuni despre aceea, ca adeca seciele bisericești se constringu in contră ordinatiunei guberniale din 29 Noemvre 1865 Nr. 8383. (vedi Nr. cons. 991. 1865.) la seversirea de lucruri publice, d. e. facerea de drumuri, — Inaltul Ministeriu r. ung. de lucrari publice si comunicatii s'a aflat indemnata a dispune prin not'a sea de dto 18 Ianu a. c. Nr. 13844.: ca fetile bisericești au a fi scutite in intielesulu ordinatiunilor sustatore si pre venitoriu dela seversirea astor-feliu de lucruri publice, pâna când prin diet'a tierei nu se voru face alte dispozitii in privint'a acésta.

Deci acésta dispozitie ministeriale se aduce la cunoștința preotimiei si preste totu fetelor bisericești spre indreptarea loru.

Nr. cons. 537.

Consistoriul nostru archidiecesanu, din privinta la acea dispozitie a statutului organicu, in urmă cărei'a concurrentii la vre-unu postu de preotu său invenitoriu suntu indatorati a produce pre lângă cele-lalte testimonie scolare si testimoniulu Consistoriului despre cuaificatiunea loru, a aflatu de bine spre a inlesu concorrentilor la numitile posturi depunerea esamenului de cuaificatiune a desigur terminulu pentru tienerea acestoru esamene pre dîlele 23—28 ale lunei lui Augustu a. c. aci in Sabiu.

Despre acésta decisiune consistoriale se incunoscintiedia doritorii de a face aceste esamene spre orientare.

Nr. cons. 538/1871.

Avenu consistoriul nostru archidiecesanu strinsa datorintia, a priveghia asupr'a trebilor nôstre bisericești, scolare si fundationale, si prin urmare dorindu a ave cunoștinția despre totu ce se intempla mai momentuosu in archidiecesa nostra referitoru la aceste obiecte, că in casuri obveniente sa pote da indreptările necesari, — a aflatu de bine in siedint'a sea de astazi a decide: că pre venitoriu totu concursule ce se scriu din partes comitetelor respective, cu contielegerea concernintilor P. P. Protopresbiteri, in intielesulu statutului organicu, sa se asterna inainte de publicarea loru in jurnalul si acestui consistoriu archidiecesanu spre revisiune si in casuri de lipsa spre facere de observări.

Deci acésta decisiune consistoriale se aduce prin acésta la cunoștința Parintilor Protopopii spre strinsa observare.

Sabiu din siedint'a Consistoriului strinsu bisericescu archidiecesanu tie-nuta in 1 Iuliu 1871.

Invoiala

In privint'a comunelor amestecate române si serbesci din diocesele de mai nainte ale Aradului, Versietiului si Timisiorei.

I. Obiectulu acestei invioale suntu acele comunitati bisericești, locuite de serbi si români de biserica orientale si dupa limba amestecate, cari pre timpulu pre inaltei resolutiuni din 24 Decembrie

*) Din consideratiuni economice, pre venitoriu totu ordinatiunile consistoriale, afara de cele de deosebita importanta, se voru publica in modulu acesta.

1864 se aflatu in diocesele de atunci ale Aradului, Timisiorei si Versietiului.

II. De stari comune amestecate au a fi private totu comunele bisericesci romane-serbesci, indegetate sub I. in cari se aflat celu putinu 100 de susflete de o naționalitate facia cu unu numeru egal sau mai mare de cea-lalta naționalitate, in comună legatura de comunitate bisericăsca.

Acele comunitati bisericesci, in cari se aflat serbi si români de confessiunea ortodoxa in legatura comunala bisericăsca, insa n'ajungu nrulu de 100, nu vinu sub pertractarea, regulata prin acésta invioala; dara se observa expresu, ca prin acésta nu se prejudeca nici unu dreptu ce li compete, ier' desclinitu ca dreptulu de proprietate a fie-cărei părți ramane rezervata.

III. In comunitatiile amestecate, indegetate sub II, este liberu fie-căru părți, atât serbilor catu si romanilor, fără privintia ca suntu majoritate sau minoritate, a cere despartirea de legator'a comunala bisericăsca si impărtirea averei bisericesci comune pentru realizarea acelei despartiri, si adeca fia scopulu de a trece in cea-lalta metropolia nationala rudita, fia macaru numai pentru de a forma sub jurisdicțiunea Metropoliei in care se aflat o comunitate bisericăsca propria naționale.

IV. Asupr'a unei astu-feliu de cereri, fără amenare se va incepe si eleptui pertractarea de despartire — cu modalitatea ce se va norma mai josu.

V. O comunitate bisericăsca noua, ce astu-modu s'a formatu, pota sa exista atât ca comuna bisericăsca de sine, déca ea are mediul de a se sustine că atare, — sau ea pota sa se adfiliu unei altei comunitati bisericesci conationale.

VI. In privint'a averei comunale bisericesci se stioresc in co'ntielegere urmatóriile principia valibili pentru ambele părți:

1. Proprietatea eschisiva, recunoscuta de părți că atare, atât in privint'a obiectelor miscatōrii catu si celor nemiscatōrii, ramane părții a cărei proprietate este, nu vine deci sub impărtire, ci se separădă mai nainte de totu in favoarea proprietarului.

2. Obiectele comune, miscatōri si nemiscatōri se voru supune impărtirei dupa urmatórea invioala.

VII. Unde se aflat unu si două sessioni parochiale, impărtirea se face asemenea, egala; unde suntu mai multu de două sessioni, trebuie staruitu că impărtirea in privint'a sessionilor ce trece preste numerulu de două, sa se faca cu considerarea tuturor impregiurărilor, dupa cea mai possibile ecuitate.

VIII. Cările bisericesci liturgice si rituali, apartinu părții in a cărei limba suntu scrise, si asiă cele slave serbilor, cele romanesi romanilor. Alte obiecte bisericesci miscatōri se impartesc intre ambele părți dupa proporțiunea numerului susfletelor, si adeca pre cătu se pot in natura pre cătu nu, in eeuivalentulu ce voru statori părțile intre sine in co'ntielegere.

IX. Biserica comuna o primesc pre lângă desdaunarea desfinta — ceteris paribus, (intre asemenea condițiuni,) parte ce face majoritate.

Desdaunarea se face in bani numerati, sau dupa invioală părților in valore de bani, intr'o proporțiune dupa nrulu susfletelor.

Desdaunarea se respunde sau in data, sau in terminu celu multu de cinci ani. Déca partea ce a primitu biserica, in acestu restempu nu respunde de oblegatiunei sele deplinu, cea-lalta parte este in dreptu, sau a cere execuție, sau a luă ins'asi biserica, pre lângă o desdaunare, ce ya si a se statori dupa aceea-si basa si a se plati intr'unu

asemenea restimpu. In casu de neimplinire nici acum a oblegatiunei luate va urma necondiționata execuție.

Totu credinciosii maiorenii de genul barbatescu si acelei părți, carea ia asupr'a-si platirea, garantă cu avereia loru pentru ea că impreuna detori; in casu de desdaunare in timpul desfintă nu s'ară solvi deplinu, si asiă deci in protocolul de invioala va trebui amintit consentimentul, respective declaratiunea loru expresa, si insirare numele tuturor. Fisece ca prin acésta nu se eschide nici altu coresponditoru modu de garantia si ipoteca, la care s'ară invoi părțile.

X. Pre cătu timpu desdaunarea intru intele-sulu punctului IX. de partea oblegata nu va fi responză deplinu, biserica se va folosi prin ambele părți astu-filio, in cătu o septamâna servitiulu didecesc se va tine numai in limb'a slava, si unu numai in cea română.

Alte funcțiuni speciali se voru execută — firesce in limb'a acelei părți, pentru carea se fac ele.

In cătu pentru folosint'a localitatii scolarie se stioresc, ca acolo unde nu esistă pentru ambele părți edificie scolară propriu, in edificiulu comunu sa se des fie-cărei părți căte o incaperă pentru scolare copiilor, iera déca edificiulu scolaru n'ară avé nici macaru două localităti calificate de scola, atunci cea ună localitate ce esiste, sa se folosesc de ambele părți dupa unu turnus.

De altmintrele sa se starniesca că fie-care sa capete unu edificiu scolaru propriu.

Alte realităti bisericesci comune se voru im-părți intre părți sau in natura sau in eeuivalentu, dupa proporțiunea numerului susfletelor. Déca o realitate n'ară poté sa sia impărtita in natura, atunci respondere eeuivalentului va urma dupa modul aratatu in p. IX,

XI. Indata dupa acordat'a despartire si impărtire, fie-care parte va capeta unu preotu alu seu propriu.

Pentru preotii, ce prin astu-feliu de despartire au ramane fără oficia, concernintea ierarchia ia asupr'a-si indetorirea de ingrijire.

XII. Fie-care parte, indata dupa despartire, formă de sine o comunitate bisericăsca propria, se constituie in spiritulu respectivului statutu bisericescu, si administra ea ins'asi avereia bisericăsca, ce cade in partea ei.

XIII. Impacatinnea, respective despartirea din comunitatea bisericăsca numai atunci se privesc de executata si realizata, cându desdaunarea pentru primele obiecte s'a respunsu deplinu, sau s'a osecurat cu garantia legală si concesa de partea in-dreptatita. Pâna atunci ramane comunitatea noua formata prin despartire, in legatur'a ierarchica de pâna acum'a.

XIV. Se privesc de voi'a legală dovedita a părții ce cere despartirea, declararea consunatoria a majorităti absolute a credinciosilor conationali, trecenti de 20 de ani. Conform la fie-care per-tractare de despartire va trebui a se constata mai intâi de totu, in modu potrivit — acésta impre-giurare.

XV. Pentru realizarea despartirii aici normate a comunelor bisericesci amestecate, se voru compune pentru diocesele numite in p. I. si se comis-sioni mestecate.

Pentru fie-care comisjune alege delegatiunea serbesca două, si cea română iera atâtea perso-ne de incredere sea. In casu de desdaunarea in timpul desfintă nu s'ară solvi deplinu, si asiă deci in protocolul de invioala va trebui amintit consentimentul, respective declaratiunea loru expresa, si insirare numele tuturor. Fisece ca prin acésta nu se eschide nici altu coresponditoru modu de garantia si ipoteca, la care s'ară invoi părțile.

asista la pertractatiunea comissonsiale. Din partea autoritatii politice asista la pertractare o persoana oficiala, ca testimoniu legalu.

XVI. Despre pertractarea de impacatiune fiecare comissonsione face unu protocolu esactu in limb'a romana si serbesca si se tramite prin membrui comissonsionei cätra delegatiune. Cändu o delegatiune asta ea pertractarea in ori ce privintia este necompleta, ea prin presiedintele ei se pune in co'ntielegere cu cea-lalta delegatiune si ele dispunu in co'ntielegere completarea pertractatiunei.

XVII. In casu de nesuccederea impacatiunei, comissonsione face in ambele limbe unu protocolu, ce constata acästa impreginare si da fie-cärei parti respectivulu protocolu originalu spre intrebuintiarea mai departe. Comissonsionile facu despre starea lucrului aretar concernintelor delegatiuni intr'unu reportu consunatoriu.

XVIII. In casu de nesuccedere a impacatiunei, comissonsione va face sa pricpea partiile ca de aci inoale despartirea se pote ajunge numai pre calea judecatiei si va incercä, pre cätu se pote in cale amica, cu consentiul ambelor parti a stabili unu modu de conveitiuire ecuitaliblu si impaciutoriu.

XIX. Comissonsionile de impacatiune se voru numi si compune prin delegatiuni in celu mai scurtu timpu dupa subscriserea acestei invioiele. Aceleia cu 1. Septembvre a. c. voru incepe pertractarile de impacatiune fära töta amenarea si le voru continua cu töta possibil'a intetire, astu-feliu in cätu ele pâna la finitulu lui Februaru 1872 sa sia terminate. Deçi partiile care voiescu a cere despartirea si inca n'a cerut'o, voru ave a-si substerne astu-feliu de cerere intr'acestu timpu la concernintele comissonsioni. Aretarile mai târdie, prin aceste comissonsioni nu se voru mai luä in desbatere.*)

XX. Delegatiunile se invioescu intre sine ca din ambele parti sa se substerna Maiestatei Selegrogarea: Sa binevoiesca a delegä ca judetul de pertractare in aceste cause — tribunalul regiu din Pest'a, pentru provincialu, ier' pentru confiniul militariu, tribunalul militariu c. r. din Timisiöra. —

Carlovetiu, in 1 Iuliu 19 Iuniu 1871.

(Urma subscriserile tuturor membrilor ambelor delegatiuni.)

Intre aceste desbateri nu potemu a nu semnalá discursulu d-lui Vernescu.

Cu o vigurosa fortia de argumentatione, démina de distinsulu seu talentu oratorie, d-sea a pusu cestiunea pre adeveratulu teremu alu intereselor nostre nationali, implantându convictionea in mintea fiu-cäruia si aretându desastrulu, in care ne terasce proiectul guvernului.

A respinsu cu energia argumentele celor ce sustieneau a se avea in vedere interesele streine mai presusu de ori ce, si cari spuneau ca in asemenea cestioni financiare trebuie departatu ori-ce statimentu patriotic si nationalu, gândindu-ne numai la dreptatea ce au bietii detentori de a li se plati din spinarea nostra.

D. Vernescu a cumbatuto spiritulu cosmopolitu si estrem'a generositate cätra streini, ceea ce ne-a impinsu in totu-dé-un'a din reu in mai mare reu, mai alese in cestiunea nefasta a drumului de feru.

D-sea abia a deschiso gur'a a pomeni si despre advocatii Dr. Strussberg, si pre data d-nii Al. Lehovary si B. Boerescu a fostu cei dintâi cari proteste cu cea mai violenta energia in contra atacurilor ce sustieneau ca li se aduce printre acäst'a... .

Omagele cele mai calduröse dlui Vernescu!

"Romanul" se bucura si elu de triomfulu camerei celei batjocorite de elu si de aceea Revista sea politica din 6 Iuliu o incepe asiä:

Istoriculu Michelet, studiindu pentru a-si explicä prin ce minune romanii, si numai ei, nu cadiura absolutu sub legile feudalitatiei, si cum in Oriente, numai ei nu sora cuceriti prin iataganulu lui Mahometu, si cadiuti sub jugulu musulmanu, dice: — Caus'a nu este alt'a decâtua aca elasticitate, atât de mare si puternica a romanilor din Daci'a, incätu i face ca cu cätu mai multu suntu striviti, cu atâtua rezultarea este mai puternica.

Acästa opinione a ilustruloi istoricu alu Francei emisa la 1853, in ceea ce s'atinge de istoria nostra cea vechia s'adeveri apoi si priu istoria nostra moderna.

Dupa saltarea de la 1848, romanii fura reäruncati in slavia si tescuiti in ea prin baionetele Turciei si ale Russiei. Si dupa o tescuire de cinci ani, se pose asupra loru si greutatea tunurilor si a puscilor austriace. Si reactiunea, dantuindu pre corpulu României tescuito prin gramedile de feru si de bronzu adunato de trei imperie, eänta in timpu de 11 ani: „vecinie'a ei pomeri.“

In midilocul acelei orgii a crimedoru, reactiunea, din intru si din afara, simtiä ca se misca ceva sub picioarele ei — nu este nimicu, dicea ea; Valsulu nemtiescu, turcescu si muscalescu ne-a ametitut putient, si de aceea ne pare c'aru misca ceva sub picioarele nostre.

Sosesce 1857, si reactiunea se impletecesce forte. Sosesce 1859, si-abia trecura 24 de dile, si Roman'a tresalta, si prin elasticitatea ei se radica atât de puternicu, incätu restórnă nu numai reactiunea, deru insusi tratatulu subscrisu si garantatu de siepte puteri, ce se pusese asupra-i ca o petra mormentale. Si Europa, incremenita de admirare, recunoisce puterea vietiei si elasticitatea coloniei române din Daci'a.

Romanii ince, stâtu prin natura loru cätu si prin amortirea unei lungi sclavie, n'ao potutu inca a se otari la lucrarea linisita, deru necontenta si starvitore a fie-cärei-a di, a fie-cärei-a óre. Ei n'au potutu inca intel ge si pune in lucrare ceea ce dicea si acum trei ani, intr'o intrunire publica, d. Ion. Bratianu — nu este destulu sa ve sculati intr'o di de desperare si se returnati totu. Trebuia ca fie-care sa se deprindia la lucrulu de fie-care di, la sacrificiele cele mici, deru fara intrerupere, la resistint'a pacinica, deru de fie-care óra, ca astu-feliu sa opriti reul, si mantienändo, si desvoltându ceea ce este bunu, sa mergeli cu sicuranta si fara intrerupere pre calea binelui, pre calea libertătiei, fara a mai fi espusi la sacrificiele si la pericolele cele mari ale saltarilor generale, ale revolutiunilor.

Romanii deru, conformu naturei loru si-a de-prinderilor unei vechi si lungi sclavie, indăta dupa tresalarea naționale de la 24 Ianuariu 1859 se culcara din nou, si reactiunea, incetu incetu nainta iera-si, si crediendo pre români pre deplina asiedati de moarte, i lovi dreptu in capu cu statotulu, si credu ca de asta-data s'a sfersit pentru totu-de-un'a cu libertatea, cu vieti'a poporului român. *)

*) Gresielele dvöstra incuragiaza reactiunile dura in natura de slavu atribuita totu de dv. romanilor. Red. "T. R."

Meditatiuni,

asupra proiectului de unu regulamentu scolasticu, asternutu congresului naționalu bisericescu român din an. 1870 de catra comissonsionea sea scolastica ad hoc.

Propunendu maritulu consistoriu archidiaccesanu prin circulariu seu Nr. 101 a. c., publicatu in Nr. 14 alu "Telegrafului Român", intre alte, doue operate ale comissonsionilor maritului congresu naționalu bisericescu român din a. 1870 si pre alu celei scolastice, intitulatu "Organisarea provisoria a investimentulu naționalu confessiunalu in metropolia gr. or. a românilor din Transilvania si Ungaria" preolimei si intelligentiei nostre române, "s'pre studiare cu a ceea, ca oricine aru voia si face obseruationile sele asupra acestor operate, le poate face séude de dreptul la acestu consistoriu, séu in publicu in orginalu de publicitate alu Metropoliu nostru, care este "Tel. Rom.", amu studiatu aceste operate si eu; fiindu inca in vestimentulu me intereséza mai de aproape, amu meditatut deru asupra acestuia cu mai multa atenție, cari meditatiuni se cuprindu in urmatorele:

Pre bas'a autonomiei bisericiei nostre gr. or. are congresulu naționalu bisericescu român tem'a, ca, dupa statorirea in statutulu organicu si a principiilor pentru intemeeres, sustinerea si desvoltarea scolii nostre confissonsionali, se desvolteze aceste principie intr'unu regulamentu scolasticu anumit, obligatoriu mai intâiu pentru investimentulu poporalu.

Anestu regulamentu scolasticu are sa prescria indatoriri si drepturi pentru comunele bisericesci si pentru parintii ori tutorii copiilor facia cu scol'a; determineze sfer'a investimentului poporulu; sa determineze notele clasificatiunei investitorilor; sa prescria drepturi si detorintie pentru investitoriz sa marceze si sfer'a de activitate a autoritatilor scolastice; — are inca sa se marginëseacu acolo, unde incepucircustarile locali a numai permite membrilor comuneloru nostre bisericesci din unele parti sa traga dela oblegamentulu primitu acelasi folose, pre care le potu trage membrii altor comune bisericesci din deosebitele eparchii ale provinciei nostre metropolitanane.

Că unu atare proiectu de lege apare "organisarea etc."

Ea este sa devina unu regulamentu scolasticu generalu, obligatoriu pentru investimentulu poporulu in intrég'a metropolia gr. or. a românilor din Transilvania si Ungaria, pre ale cărui a base au sa-si intocmesca apoi senatele scolastice eparchiali "Instructiunile scolastice" speciali.

"Organisarea", dupre cum se pote vedea in "Protocolulu congresului naționalu bisericescu român din a. 1870, tiparita in Sabiu, pag. 153—169", costa din 86 §§, cari prescriu orendule pentru scolile poporale, investitorii si autoritatile scolastice.

Sectiunea prima, scolile, cuprinde in sine §§-ii 1—65, si se sub imparte in patru puncte primari:

- A) scolile poporale inferiore §§ 2—28.
- B) scolile poporale superioare §§ 29—39.
- C) scolile celatienesci §§ 40—49 si
- D) institute pedagogice §§ 50—65.

Sectiunea a dou'a, investitorii, cuprinde in sine §§ 66—80.

Sectiunea a trei'a, autoritatile scolastice, cuprinde in sine §§ 81—86.

Sectiunea I.

Scolile.

A). Punctele primarie si secundarie ale acestei sectioni suntu urmatorele:

1. felul scolelor § 1;
- a) Scolile poporale inferioare:
1. infinitarea si sustinerea scolii §§ 2—7.
2. numerulu si instruirea scolarilor §§ 8—9,
3. provederea scolii §§ 10—12,
4. fonduri scolastice § 13,
5. despre scolarii de alte confesioni § 14,
6. cursulu investimentului si numeralu órelor §§ 15—17,
7. oblegamentulu de a frecuentá scol'a §§ 18—24,
8. durata prelegerilor § 25,

*) Des la acäst'a ocasiune nu voiamu a dä nici o splicatiue punturilor ce paru greu de intielesu, la punctu de facia totusi trebuie sa spunemu ca adeveratulu intielesu alu lui este urmatorulu: despartirile dejacerute, indăta cu inceputulu lui Septembre se voru pertractat, astu-feliu ca ele pâna la finitulu lui Februaru 1872 töta sa fia deslegate, ori indrumate la judecata. Däca intr'acestu restimpu, adeca pâna la incheerea lui Iauru 1872, si alte cumune, mestecate, séu parti de prin comunele mestecate voru cere despartirea, aceste noue cereri se voru pertractat prin comissonsione si de la Martiu 1872, incolo pâna ce se voru terminä töte. Cererile inca de despartire ce s'aru dä pre la 1. Martiu 1872, in colo, s'aru avisat simplu la calea legei, de cumva partiile nu s'aru sci impacă ele inseci fracie.

*) Gresielele dvöstra incuragiaza reactiunile dura in natura de slavu atribuita totu de dv. romanilor. Red. "T. R."

9. obiectele de invetiamentu § 26,
10. planul de invetiamentu § 27,
11. limb'a instructiunii § 28,

b). Scóle poporali superiori:

1. inițiarea §§ 29—31,
2. primirea scolarilor § 32,
3. cursul invetiamentului și durata prelegerilor §§ 33—35,
4. numerul invetiatorilor și numerul órelor de prelegeri pre septamana §§ 36—37,
5. obiectele de invetiamentu § 38,
6. limb'a și planul invetiamentului § 39;

c). Scóle cetatienești:

1. inițiarea și sustinerea § 40,
2. primirea scolarilor § 41,
3. cursul invetiamentului §§ 42—43,
4. numerul invetiatorilor și numerul órelor de prelegeri pre septamana §§ 44—45,
5. obiectele de invetiamentu § 46,
6. limb'a și planul de invetiamentu §§ 47—49;

d). Institute pedagogice:

1. inițiarea §§ 50—53,
2. numerul și sala-iele profesorilor §§ 54—56,
3. primirea scolarilor § 57,
4. cursul invetiamentului §§ 58—59,
5. obiectele de invetiamentu §§ 60—61,
6. disciplina § 62,
7. aplicarea pedagogilor absolutili §§ 63—64,
8. pedagogia pentru femei § 65,

B). Cautându asupra acelora puncte respective asupra dispozițiunii logice a acestei secțiuni:

a). Cu privire la natura și scopul scólelor poporali și cetatienești, vedem, că déca este tema scólelor poporali a desceptă și cultivă și în elevi facultatele susținute, și a dă prin acésta poterilor lor spirituali, de a-si impropriatari, unu materialu de invetiamentu, folositoru pentru totu omulu; ier' scólele midilocii, cu privindia la deosebitele interese ale vietiei poporului, au apoi sa impartă poterilor spirituali ale elevilor și uno materialu de invetiamentu, necesarul pentru animite clase de ómeni, pentru ómeni de deosebite cariere: asiā déru scólele poporale inferioare și superioare, dupa natura lor, cado neconditionatul in sfera regulamentului scolasticu generalu, care are sa oblige la invetiamentul elementariu pre totu poporului dearendulu; insa scólele midilocii, intre cari și cele cetatienești, fiindu chiamate, a ajută inaintarea deosebitelor interese ale ómenilor, cari apoi se și potu luptă cu greutățile, ce li-le impunu în mai multe privindie, la cari inse de aru obligă cineva pre poporul intregu sa le pôrte, numai cătul aru năpăstui, — dupa natura lor si-au locul loru cuvintiosu in alta sferă, déru nice de cum in ceea a "organisarei" acestei (care că regulamentul scolasticu generalu are sa oblige la invetiamentul elementariu pre poporul intregu).

Deci punctul primariu C) cu §§ 40—49, fiindu ca dupa inteleșul seu nu cade in sfera acestei "organisari"; ci obligatul fiindu poporului alu aduce la indeplinire, ier' nepotendulu indeplină, aru trebui sa dă preste deosebite nefericiri, cari chiaru laru contropi susținute: este de a se casă cu totulu.

Ieru punctul primariu D) cu §§ 50—65, fiindu ca tratăza despre institutele pedagogice, este a se pune la secțiunea a doua a "organisarei", unde vinu "invetatori" înainte.

b). Cu privire la natura și scopul scólelor poporali inferioare și superioare vedem, că déca ambe acestea au de tema, a impartări elevilor sei educatiune și cultura necesaria pentru fie-care om de ori-ce condiție; atunci scóla poporale superioare nu este altu-ceva decât o extindere mai dezvoltata a scólei poporale inferioare.

Pre temeiul acela:

1. §§-ii 29—31 din punctul secundariu 1.) § 33 din punctul secundariu 3.) § 37 din punctul secundariu 4.) § 38 din punctul secundariu 5. ai punctului primariu B) sa se alaturede că amplificatori, cum și suntu, lângă conceptele punctului primariu A), pre cari in saptă le amplifica și adeca:

la punctul primariu A):

aa) punctului secundariu 1.) inițiarea și sustinerea scólei, i-se cuvinu că amplificatiune §§-ii 29—31;

bb) punctului secundariu 6., cursul invetiamentului

vietiamentului și numerul órelor, i-se cuvine că amplificatiune §-lui 33 și § 37;

cc) punctului secundariu 9., obiectele de invetiamentu, i-se cuvine că amplificatiune § 38.

Asiā dara §§-ii 29—31, 33, 37 și 38 din punctele 1. 3. 4. și 5. de sub B) — fiindu ca numai cătă amplifică punctele corespondentice de sub A) — și potu avé locul loru cuvintiosu numai sub A).

2. §-lu 34 din punctul 3. de sub B. are totu acel'a-si inteleșu, că § 9 din punctul 2 de sub A);

§ 35 din punctul 3. de sub A) are totu una inteleșu cu § 25 din punctul 8. de sub A);

§ 39 din punctul 6. de sub B) recunoște totu aceea, ce se cuprinde in 27 din punctul 10. si in § 28 din punctul 11. de sub A).

Deci §§ 34, 35 și 39 de sub B), fiindu ca numai cătă repetiesc inteleșula §§-loru 9, 25, 27 și 28 de sub A) — suntu a se sterge.

3. De óre-ce clasa prima a scólei poporali superiori este identica cu clasa prima a scólei poporali inferioare, pentru ca in ambe acestea se incepe anul scolasticu cu "abc"; numai cătă scóla poporale inferioare rămâne apoi pre lângă clasa sea cu despartimentele ei, pre cîndu cea superioara se desvoltă in alte trei clase: — dreptu aceea primirea copiloru in clasa prima a scólei poporali superiori are sa urmedie necondiționată.

Pre temiu acela §-lu 32 din punctul 2 de sub B), fiindu ca prescrie condiționi la primirea elevilor in scóla poporale superioare, pote avé valoare numai cu referire la clasele 2—4 ale acestei scoli; din care causa, și fiindu ca aterna dela cercustările locali, déca potu veni la scóla poporale superioare și elevi străini, ori déca se potu dintre cei locali prepară privatim, cari sa începă frecuentea dela cl. 2 ori dela cl. 3 ori chiaru și dela cl. 4: cade §-lu 32 in sfera "instructiunilor speciale" ale senatelor scolastice eparchiali.

4. Sub A) nu se pomenesc nicări nimicu despre invetiatori la scóla populară inferioară; cade inse in sfera legei scolastice generale respective "organisarei", a decide, ea, déca trece numerul elevilor dintr-o scóla poporale inferioare preste celu preserisul, incătă pretinde clasa nouă, ori si numai pentru despartimentele ordinare ale acestei scoli, sa sia comună biserică obligata, și engagă numai invetiatori ordinari, său i se concede, a-si procură și vre-unu adjuncțu (suplentu)?

La punctul de sub A) decisoriu despre invetatori și suplenti pentru scóla poporale inferioare sa se alaturede apoi că amplificatiune §-lu 36 din punctul 4. de sub B) — carele prescrie numărul invetiatorilor in scóla poporale superioare.

Asiā dara punctul primariu B) — fiindu ca cuprinde in sine puncte secundare și §§, cari parte suntu intregitori ai punctelor corespondentice de sub A), și prin urmare trebuesc asiediați acolo; parte totu cu unul și acel'a-si inteleșu se află pusi și sub A), pentru care trebuesc stersi: — dispare de sine.

c). Cu privire la determinarea și distribuția a concepților și vedem: Ca, de óre-ce unu edificiu cu aparate de invetiamentu cu totu, de s'aru astă acolo și nisice copii, totusi săra de invetiatori engajati, spre ale impartări acelor invetiatori, nu exprima inca conceptul "scóla"; asiā dara conceptul "sustinerea scólei" trebue sa cuprindă in sfera sea între altele nu numai conceptul "sustinerea edificiului scolasticu", ci și "sustinerea salarului invetatorescu". Înse punctul 1. alu secțiunei prime exprima in § 3 conceptul "sustinerea scólei", apoi tocmai la secțiunea a doua punctul 4. mai exprima § 75 conceptul "sustinerea salarului invetatorescu" — prin urmare conceptul expresu in § 75 din secțiunea a doua, fiindu ca este coordinatul celui din § 3, și asiā dara subordinatul celui din punctul 1. alu secțiunei prime, trebuie datu in sfera secțiunei prime și asiediatu sub punctul 1. lângă § 3.

2. La secțiunea prima punctul b. (cursulu invetiamentului și numerul órelor) exprima § 15 concepțile "cursulu invetiamentului pentru scóla de tôte dilele dupa etatea de scóla" și "cursulu invetiamentului pentru scóla de repetitie dupa etatea de scóla"; § 17 exprima conceptul "numerul órelor de prelegeri pre septamana"; ier' punctul

8 dimpreuna cu § 25 exprima unul și acel'a-si conceptu adeca "durata prelegerilor după anul scolasticu."

Intre tôte acelea "cursulu invetiamentului" este conceptul primariu; ieră: "cursulu după etatea de scóla, durata prelegerilor după anul scolasticu, órele de prelegeri pre septamana" suntu concepte secundare din sferă celu dintâi — inse fie-care dintr-ensele este subordinat celui-1-altu, după cum urmărește anul după altul in aceea serie.

Asiā dara punctul 6, avandu sa exprime conceptul primariu, i se cuvinu numai cuvintele "cursulu invetiamentului", ier' cuvintele "numerul órelor trebuesc sters de acolo, fiindu ca exprima unu conceptu secundariu subordinat celui dintâi. Punctul 8. trebuie, că atare, casato, pentru ca exprima unu conceptu secundariu, că și § 25; ieră acesta trebuie să fie asiediat sub punctul 6. înaintea §-lui 17.

La secțiunea prima punctul 4, § 13 exprima conceptul "fondu scolasticu", la secțiunea a doua, punctul 5, § 79 exprima conceptul "fondu de pensiuni".

Fiindu ca "fondu" este conceptul primariu, ier' "fondu scolasticu" și "fondu de pensiuni" suntu concepte secundare intre sine coordinate și pentru acel'a apoi ambe subordinate celui dintâi; asiā dara: punctul 4 cu § 13 dela secțiunea prima și punctul 5 cu § 79 dela secțiunea a doua trebuesc să se de acolo și — asiediate într-o secțiune nouă a sferei conceptului generalu "Fonduri".

(Va urma.)

Romania

D-lui director al diuariului "Romanul".

Domnule director,

Cetățenii in diuariul, ce dirigeti, raportul d-lui M. Costache in privindă afacerei lui Strouberg și compania. Domnul reportator promite la început, ca va face o expunere rapede de către fidela disertatorilor faze prin cari a trecut concessiunea Strouberg astăfel că, să a prejudecă din parte 'i nimicu in ceea ce privesc cestijnea de dreptu, sa pote domni deputati, in deplina cunoștință, a dă o soluție pre cătă se va pute mai avantajosă intereselor bine intelese ale tierii.

Acestea suntu promisiunile d-lui M. Costache? Tienutu-să de cuvintu? Fostu-a dasta data mai conștiințiosu, mai barbatu in lucrarea sea de cătă alta data? Cameră va apărea și tieră va judecă.

Nu crede de director, ca voi sa discutu raportul d-lui M. Costache, său sa iau, prin diuariul d-tele parte la discussiunea acestei afaceri. Amu scrisu și amu vorbitu in acesta afacere, m-amu înfacisat doi ani cu mâinile la pieptu înaintea barei adunarii naționale că sa fiu judecatu; m-amu încredințat insa, mai cu osebire după cătă se petrecu de vre-o cătă vă luni, ca la noi astădi se procede contrariu diecetorei românesci, adeca, ca nu se mai resolva afacerile cu judecat'a ciciu lopat'a, și lopat'a fiindu surda me va păsi ori cătă asin diec eu. Déca iau déru astădi condeiu este că sa protestezu înca odată contră unor calumni cără se repetu mereu săra rosinare, și eari se reproducă și in raportul d-lui M. Costache.

Cea dintâi este că guvernul român, sub tutu ministrul de care facea parte, luase ingagiaamente a numi pre d. Ambroșiu de comisariu. Doi ani s'a sustinutu ca l'amu numit eu; in fine calomni'a s'a redusă a dice ca s'au fostu loata numai ingagiamențe cari aru și legatu pre successorii mei. Amu desfisutu, și desfisutu și astădi, pre ori cine de a aduce cea mai mică probă de acela ingagiamențu, ce s'aru și facutu, nu numai inscrisul de către chiaru verba, și rationea este foarte simplă, căci sfara de comisare Camerăi n'amu vorbitu cu reprezentanții concessionarilor; pre d. Strouberg l'amu vediutu o singura óra, facia cu marturi, multu in urma după ce concessiunea se votase de Cameră, și nici pomenela nu s'a facut de d. Ambroșiu in spinarea mea. Insa chiaru déca aru și fostu numit de mine; cine opriă pre successorii mei, in urmă falsul care s'a facut de densul cu concessiunea obligationilor și atâtorelalte grave abateri din concessiune, comise chiaru dela începutu, cine opriă dicu, pre successorii mei de a lu distiui la tempu, pentru că sa nu se lufe sutele de milioane ale tierii? Totu eu?

A doua calumnia este că in concessiune s'au datu tôte garantile concessionarilor, cându penșa statului român nu s'a stipulat nici un'a; aceluia

acusare este formulata intr'unu modu mai categoric in raportulu dlui M. Costache.

Nu dicu ca concessiunea nu avea lacune; insa se ia tota concessiunile date sub guvernele trecute, precum a lui Godillot, Lemaitre, podurile de feru, drumulu de feru dela Giurgiu, Banca, si deca tota nu vorn si multa mai defectuose de catu aceea votata de camera din 68, atunci meritu asprimea cu care voiescu sa me biciuiesca dñii Boierescu, Manolache Costache si compoanția. Ori cine a cettiu insa concessiunea data companiei prussiane a potut vedea ca ea stipuleaza totu de ce aru si avutu nevoie unu guvern inteliginte si gelosu de interesele tierei, ca sa nu lase pre concessionari a pagubii statulu. Cari insa aru si acelea garantii pre cari o concessiune le-aru putut contine ca sa opresca pre coticarii straini de a jesui statulu, candu ei aru gasi complici, din sciintia seu din nescintia, chiaru printre aceia ce suntu chiamati sa-i tie in fieu? In concessiunea banciei de circulatiune si de scomptu, acordata subtu domni's principelui Cuz'a, se stipula ca banc'a sa nu pota incepe operatiunile se de catu candu va avea in casa unu capitalu de o suma de tre-care; aceea suma in numerariu negresit uera menita sa garanteze bilettele de banca ce banc'a avea facultatea de a emite in circulatiune. Directorele banciei incunoscintieza pre ministeriul de finanțe ca capitalulu se afla in casa, ministeriul tramite pre comisarii sei ca se constata, si domnii comisari incheia procesu verbale ca concessionarii au indeplinitu stipulationea din concessiune si prin urmare opiniea ca banc'a este in conditiune de a incepe operatiunile. Cine insa aru putut sa-si inchipiuesca ca acelu capitalu nu era altu ceva de catu o devenda, presintata de domnii concessionari, prin care voiau a constata ca au capitaluri de difereite naturi la Parisu si la Londonu? Astu-feliu, deca si eu adoptam opiniunea predecesorului meu in ministeriul de finanțe si no me opuneam, banc'a emitea bilette de milioane de lei, fara ca ele sa fia garantate prin altu ceva de catu prin nesce efecte supuse fluctuationilor si acelea astătore in strainatate. Amintii acestu faptu petrecutu in 1866 ca sa dovedescu cum garantiele cele mai eficace potu fi scamotate, deca ministrii nu suntu cu mare priveghiere si chiaru cu curagiul de a desplacea celor puternici.

Totu astu-feliu se intempla si eu concessiunea disa Strusberg. Ea stipuleaza garantiei atat de eficace in catu intradeveru este unica in felioului; nu insa unica ca operatiune financiara, cum le vine la socotela a sustinerei domnii advocati, pre cari concessionari au avutu norocul si dibaci de a gasi printre omenii nostri de statu; ci unica ca precautiuni pentru garantia statului si chiaru a detentorilor de obligatiuni.

D. M. Costache dice: „Pretulindenea nu era altu modu pentru asemenea intreprinderi, de catu seu ce faceau in regia seu ce presintă o societate care oferă capitalurile ei pentru asemenea intreprinderi. D. Strousberg a propus statului nostru o sistema cu totulu noua, si care, deca nu me insieu a avuta meritul de a fi inaugurata in România. Elu se presinta mai mult in calitate de constructor, fagaduindu a constituit capitalulu necesar pentru constructiune prin obligatiuni ce s'ar emite in numele concessionarilor, deru subtu garantia statului din diu'a emisiuni loru“.

Ce talmesiu balmesiu, dle directore! Cetindu acestu paragrafu ca si totu raportulu, mi adusei aminte de definitiunea ce una diplomata streinu da despre capulu dlui M. Costache. C'est une boutique de brac-a brac.

(Va urmă)

Varietati.

** Schimbările in consisto-riul archid. In urma concluselor sinodale din sessiunea trecuta a intratu la 1 iuliu in despart. bisericescu P. Moise Lazaru ca asesoru cons. ordinariu. (Inca n'a sosit); in despart. scolasticu dd. Codru Dragusisnu si I. R. Macsimu ca asesoru cons. onorari; (dlu Ella Macelariu si incep provosoriu inca de mai nainte functiunea de referentu in carea intră dela 1. iuliu definitiv) si in despartiment. epitropescu P. N. Cristea si D. Ioan Onitiu, iera ca asesoru cons. onorari.

Redactoru responditoru Nicolau Cristea

La nrulu de astazi se alatura cate unu exemplariu dela programulu Institutului de creditu si de economii „ALBIN'A“.

** (Denumire.) Dlu dr. Iosif Galu, fostu jude suplentu la tabla regesca, este numit jude ordinariu totu la acestu despartimentu alu curiei regesci.

** „Siebb. Wochentblatt“ este forte amarita asupra ministeriului ung. pentru i e tema, ca acesta nu va mai lasa tiéra si omenii (in fundulu regescu) numai in parintesca ingrigire a omenilor ei. Peret mundus fiat in justitia va si cugetandu ea.

** Despre esundari. Drumurile suntu inca intr'o stare miserabile in urm'a esundarilor. In septeman'a trecuta a mai fostu odata in pările Salistei versari mari de apa. Despre Saliste si satete din giurul avemu sa inseamnamu, ca su suferit ferte multa inca cu ocazia esundarilor prime. Riul ce curge prin pietri Salistei a crescutu asa de tare in catu a ruptu case solide intre cari si canceleri a comunale. Salistenii au fostu blocati formalu mai multe dile in comuna.

** Din Pestera se scrie: ca in 22 Iuniu a. c. pre la 10 ore noctea a balutu pe traia de mare, in catu betranii nu si aducu aminte sa mai fi vediutu asa, era de cate 2—3 loti de grea unu graunte. Bucatele le-au stricatu asa de tare, incat pre unele locuri nici nu se cunosc, ca au fostu semanate, pana si coj'a de pre multi arbori inca a belit'o. Viscoloul cu care a fostu imprenata grindin a acestu fii atat de violentu, incat a risipit siuri, a descoperit case, scola noua de noutia o a stricatu, totu asa biserică, 120 familii fura aduse la sapa de lemn si la traista de cersitoriu.

Nr. 85/1871.

Concursu.

La scola comerciala si reala romana ort. or. din Brasovu suntu de ocupatul urmatorele patru posturi de profesori:

1. unu postu de profesor pentru scientiele comerciale,
2. unu postu de profesor pentru istoria naturala si fizica atat in scola comerciala catu si in cea reala,
3. unu postu de profesor pentru chimia (si in casu de lipsa pentru geometria descriptiva si architectura.)
4. unu postu de profesor pentru desemnul linearu si geometria descriptiva.

Doritorii de a ocupat unul seu altul din aceste posturi sa binevoiesca a asterne la subscrisa eforia celu multu pana la finea lui Augustu st. n. a. c. concursele loru insocite de documentele, prin care sa dovedescu: a) ca suntu dupa nationalitate romani de religiunea ort. or., b) ca au conduitu moralu si politica buna, c) ca au calificatiunea pentru postulu, la care competită, care calificatiune se documenteaza prin testimoniu despre absolvarea gimnasiului superioru seu a scolei reale superioare si prin atestatu, ca au abalvatu cu succesu facultatea filosofica la o universitate, seu unu institutu tehnicu seu o academia comerciala. — Acei competitori, care seu prin esamene formale depuse la institutele superioare seu prin prass'a castigata pana acum a in scola potu dovedi calificatiune mai mare, voru fi preferiti.

Salariul anualu pentru fiecare profesor este 800 fl. v. a. inaintare la 900 fl. si la timpu pensiune.

Candidatulu alesu de profesor servește anulu primu de proba, dupa implinirea acestui se denumește profesor definitiv dupa ce va fi depusu esamenulu prescrisul de statutulu organicu alu bisericei noastre ort. orientale.

Brasovu 5/17 Iuliu 1871.

Eforia scolelor centrale romane ort. or.

Damianu Daciu.

Presiedinte.

69—1

sericescu, pana in terminulu de susu la subscrisulu comitetu parochiale.

Din sedinti a comitetului parochiale greco-orientale tiennta in Fagarasiu la 2 iuliu 1871. st. v.

G. Fagarasianu
presiedinte.

Ioanu Gram'a
not.

70—1

Concursu.

Pentru ocuparea postului de invetitoriu la scola elementara poporala gr. or. din preurbilu Brasovului „Tocile“ se deschide prin acestu concursu.

Salariul impreunat cu acestu postu este 225 fl. v. a. 15 fl. v. a. bani de quartiru si unu stanginu de lemn.

Doritorii de a ocupat acestu postu sa documenteze pre langa studiile ce au invetiatu, ca suntu de religi'a gr. or., teologi seu pedagogi absoluti, si ca pana acum a au avutu o purtare morală buna si nepatata.

Petitionile insocite de documentele necesare au a se adresă cître prea onoratulu d. protopopu Iosif Baracu in Brasovu pana in 20 Augustu st. v. a. c.

Brasovu in 6 Iulie 1871.

Comitetul parochialu alu bisericei Sf. Treimi din preurbilu Brasovului „Tocile“.

71—1

Concursu.

Devenindu vacanta statiunea de invetitoriu din comun'a Glimboc'a in protopresiteratulu Nocrichiu Cincumare, se scrie prin acestu concursu pana in 15 Augustu st. v. a. c. cu care este imprenata urmatorela lefa:

- a) in bani din alodiul comunei 50 fl. v. a.
- b) in bucate 10 galete ardeleni, jumetate cucuruzu dela poporu, — quartiru si lemnle trebuinciose de focu

Doritorii de a ocupat acesta statiune au a si asterne suplicile loru la subscrisulu pana la terminulu prescriptu, dovedindu ca suntu de religiunea gr. or. cu portari morale bune, si ca au absolvitu cursulu pedagogicu cu succesu bunu in Institutul nostru archidiaconescu. In fine ca suntu cantareti si tipicari buni.

Nocrichiu in 3 Iulie 1871.

Cu intiegerea ambelor comite, parochiale si comunale.

G. Maijeru
administrator protopopescu.

68—2

Concursu.

Pentru intregirea parochiei vacante din Corbi protopiatulu Fagarasului II, care consta cam din 100 familiu se scrie concursu pana la finea lui Iulie 1871.

Emolumentele suntu:

1. Venitulu dela epitrasilu dupa obiceiul locului.
2. O dî de lucru de fie care gazda,

Casa parochiala si portiune canonica nu esista.

Doritorii de a ocupat acesta parochia sa se adreseze la scaunulu protopop. alu Fagarasului II in Avrigu, cerele sa fie inzestate cu testimoanile de calificatiune in intielesulu § 13 alu statutului nostru organicu, pana la datul mai susu indigitatu.

Avrigu 1 Iulie 1871.

Cu contielegerea comitetului parochialu.

Vasilie Maximu.
Adm. prot. Fagaras.

67—3

Correspondinta Editurei

D-lui V. Ch. in Darlosu, de la noi se espädia toti nrri regulatu, cercati la Posta din Mediasiu.

Bursa de Vien'a.

Din 10/22 Iulie 1871.

Metalicele 5%	59 60	Act. de creditu 285 50
Imprumut. nat. 5%	69 10	Argintulu 121 50
Actiile de banca	769	Galbinulu 5 84

Editură si tipariu tipografiei archidiaconescane.